

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ У СТУДЕНТІВ ВНЗ ЧЕРЕЗ ВЛАСТИВОСТІ ОСНОВ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ

УДК 37.036

DOI:

Оксана Шульженко, асистент кафедри педагогіки методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ У СТУДЕНТІВ ВНЗ ЧЕРЕЗ ВЛАСТИВОСТІ ОСНОВ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито проблему естетичного виховання у студентів, як формування суб'єкта естетичної свідомості, не зводиться до естетичної освіти, тобто до засвоєння певної суми знань з естетичної теорії. Вона вимагає виходу на більш широку культурну сферу, що сприятиме формуванню всебічної особистості.

Проте основним акцентом сутності естетичного виховання є вплив на розвиток особистості. Естетичне відношення як людський спосіб життєдіяльності повністю, в усьому своєму об'ємі є предметом естетичного виховання. Виховання виявляє природні здібності людини, створює умови для їх реалізації і, спираючись на них, формує систему здібностей до творчої діяльності, намагається розвинути її до рівня, що забезпечує необхідне суспільству художнє ставлення до світу.

Ключеві слова: філософія основ освіти; етика; студенти; виховання; моральні відносини.

Літ. 7.

Oksana Shulzhenko, Assistant Professor of the Pedagogy of Methodology and Management of Education Department, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy, Kharkiv

FORMATION OF MORAL AND AESTHETIC VIEWS AMONG UNIVERSITY STUDENTS THROUGH THE PROPERTIES OF THE FOUNDATION OF PHILOSOPHICAL EDUCATION

The article shows the problem of aesthetic education of students, as the formation of the subject of aesthetic consciousness, is not limited to aesthetic education, that is, before the acquisition of a certain amount of knowledge from aesthetic theory. It requires the emergence of the wider cultural sphere that will contribute to the formation of a comprehensive personality.

However, the main emphasis of the essence of aesthetic education is the influence on the development of personality. Aesthetic attitude as a human way of life completely, in all its volume, is the subject of aesthetic education. Education manifests the natural abilities of person, creates conditions for their implementation and, based on them, forms a system of abilities for creative activity, tries to develop it to a level that provides the artistic attitude towards the world necessary to society.

Keywords: the philosophy of the foundations of education; ethics; the students; upbringing; moral relations.

Постановка проблеми. В сучасному світі ВНЗ відіграє важливу роль у розвитку моральних та естетичних поглядів студента, але підготовка студентів характеризується не високим рівнем культури.

Аналіз основної проблеми. Проведений аналіз показав, що система морально-естетичного виховання, звичайно, не ізольована від інших складових частин виховного процесу студентів, але не надається вагомій значимості цьому процесу.

Мета статті. Обґрунтування та дослідження формування морально-естетичних поглядів у студентів ВНЗ через властивості основ філософської освіти, проаналізувати естетичне виховання у студентів ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. В українській педагогічній науці, проблеми естетичного виховання молоді займають значне місце. Бо саме етика – це одна з галузі філософської освіти, наука

про мораль, що осмислює, узагальнює, систематизує історію становлення і розвитку етичних теорій, концепцій, що обґрунтували природу, суть, специфіку, функції моралі, закономірності її розвитку і функціонування, взаємозв'язок з іншими формами матеріального і духовного життя людей [1]. Предмет філософія основ освіти, визначає одну з форм суспільної свідомості та виконує функцію регулювання поведінки людей у всіх без винятку галузях суспільного життя. Таке утворення, як моральність об'єднує моральну діяльність, моральну свідомість, моральні відносини. Саме такі форми моральної свідомості у вигляді відповідних уявлень такі як: норма, принципи, ідеали, поняття добра і зла, справедливості та несправедливості передбачають моральні дії, мотивують і оцінюють їх. Насамперед значення слід приділяти моральній свідомості, як показник морально-естетичних якостей особистості

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ У СТУДЕНТІВ ВНЗ ЧЕРЕЗ ВЛАСТИВОСТІ ОСНОВ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ

студентів. Естетичне мистецтво, оскільки етика формує високий рівень духовних якостей, а саме естетичну свідомість, тобто духовний потенціал, на ґрунті якого взаємодіє емоційність і чуттєвість.

Студент, який закоханий в красу, насолоджується нею, підсвідомо переймає потребу високої моральності. Естетичні почуття особистості стають чуттєвим індикатором і допомагають визначити користь або шкоду того чи іншого явища, виступають збудниками поведінкових реакцій [2]. Саме такий рівень моральності починається тоді, коли поведінкою особистості керують не стільки примусові моральні почуття, чи знання поведінкових норм, скільки естетичні ідеали, смаки, оцінки; коли гарний вчинок стає не моментом самозакоханості, а приносить естетичну радість, коли жити так стає просто приємніше і необхідніше для неї самої. Вище викладене дозволяє обґрунтувати методологічні передумови процесу морально-естетичного розвитку особистості, які полягають у необхідності формування у студентів духовної свідомості: єдності знання, переживання і дії. Це положення визначило головні завдання морально-естетичного розвитку особистості [3].

- опанування духовною культурою як сумою морально-естетичних знань і уявлень, без яких не може виникнути нахил, потяг, інтерес до відповідно значущих предметів і явищ;

- формування і розвиток, на основі отриманих знань, здібностей їх сприйняття, які забезпечили б у студента можливість емоційно переживати та оцінювати значущі предмети і явища з точки зору моралі та краси;

- виховання, розвиток таких якостей, потреб і здібностей, які перетворюють особистість в активного творця морально-естетичних цінностей, дозволяють їй не лише насолоджуватися красою світу, але й активно служити їй.

Кожна з цих галузей науки має предмет, що розкривається в змісті, системі теорій, законів, категорій, принципів та ін. і виконує особливі функції у взаємодії з практикою, досліджує певну сферу суспільних відносин, ті або інші явища, процеси. Роздуми на етичні теми виникли в сивій давнині віків в індійській і китайській філософії, а потім продовжені, особливо в стародавній грецькій філософії. Відтоді та аж до сучасності не було і немає єдності в розумінні суті та завдань моралі. А без вирішення суті питання моралі, напевно, не зрозуміти ні етичні проблеми сучасності. Вирішальну роль управління розвитком естетичної свідомості у вищих навчальних закладах відіграють, по-перше, рівень розвитку естетичної теорії як основи естетичного

виховання, по-друге, філософія вищої освіти, яка спрямована на формування духовного складу людини-майстра, майбутнього професіонала, по-третє, духовні цінності українського суспільства, художньо-естетичні та історико-педагогічні традиції українського народу.

Саме зараз в Україні відбувався активний розвиток теорії та практики естетичного виховання у вищій школі, накопичувався досвід формування естетичної свідомості студентської молоді, естетичного образу світу, загальної культури, естетичного ставлення до праці, творчості, поставлені питання про взаємозв'язок релігії та мистецтва, естетичних і релігійних цінностей.

Важливими розділами філософського знання є етика, естетика [4]. Об'єкт вивчення етики – мораль, моральність як форма суспільної свідомості. Естетика досліджує сферу естетичного як специфічний прояв ціннісного ставлення людини до світу і сферу художньої діяльності людей. У зв'язку з різкими змінами у соціальній сфері у сучасних умовах розвивається аксіологія (теорія цінностей) – філософське вчення про природу цінностей, їх місце у реальності та структуру ціннісного світу, тобто про зв'язок різних цінностей між собою, із соціальними та культурними факторами та структурою особи. Як і будь-яка предметна сфера знання, філософія має історію – історію філософії.

Сюди включаються не тільки найцінніші надбання цивілізації – оригінальні тексти філософів минулого і сучасності, а й численні коментарі. Історія філософії має предмет, метод, категорії. Отже, сучасне філософське знання складається з філософської антропології, онтології, епістемології, соціальної філософії, філософії наук, філософських питань природознавства, етики, естетики, логіки, філософської культурології.

У визначенні самого терміну “естетичне виховання” багато зроблено вітчизняними науковцями. Так, зокрема, О. Буров вважає, що предметна сфера естетичного виховання полягає у формуванні естетичного ставлення людини до дійсності та активізації цього ставлення до творчої діяльності за законами краси [5]. В. Бутенко зазначає, що естетичне виховання пов'язане з формуванням здібності адекватного сприйняття прекрасного в навколишній дійсності та вмінням її перетворювати за законами краси. Вагомим внеском у розвиток теорії та практики естетичного виховання стала розроблена ним концепція формування естетичного ставлення до мистецтва старшокласників.

Л. Масол визначає художньо-естетичне

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ У СТУДЕНТІВ ВНЗ ЧЕРЕЗ ВЛАСТИВОСТІ ОСНОВ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ

виховання у широкому і вузькому значеннях. У широкому – як формування естетичних якостей особистості через залучення до цінностей мистецтва, вітчизняної та світової культури. У вузькому – забезпечення спеціально організованих умов для духовного збагачення особистості засобами мистецтва, формування естетичної культури, світоглядних уявлень, ціннісних художніх орієнтацій у соціокультурному просторі [6].

Проте основним акцентом сутності естетичного виховання є вплив на розвиток особистості. Естетичне відношення як людський спосіб життєдіяльності повністю, в усьому своєму об'ємі є предметом естетичного виховання. Виховання виявляє природні здібності людини, створює умови для їх реалізації, спираючись на них, формує систему здібностей до творчої діяльності, намагається розвинути її до рівня, що забезпечує необхідне суспільству художнє ставлення до світу.

Сьогодні проблема естетичного виховання у студентів, як формування суб'єкта естетичної свідомості, не зводиться до естетичної освіти, тобто до засвоєння певної суми знань з естетичної теорії. Вона вимагає виходу на більш широку культурну сферу, що сприятиме формуванню всебічної особистості. Сутність естетичного виховання, цілеспрямована на формування і розвиток підходу людини до світу з потребою в удосконаленні, прилучення її до зумовлювання спрямованості естетичного виховання, також вона несе об'єктивний характер, оскільки залежать від конкретних історичних реалій. Тому у безправному суспільстві завжди є загроза маніпулювання суспільною свідомістю, використовуючи заходи та методи естетичного виховання.

Готуючи студентів, як культурних особистостей до її культурно-виховної функції в суспільстві, перш за все слід створити сприятливі умови формування їх високої культури. У навчальному закладі повинні працювати спеціальні кабінети, лабораторії естетичного виховання, діяльність яких спрямована на поглиблення знань студентів у сфері естетики, мистецтва, культури, на формування навичок естетичної діяльності, на методичне та наукове забезпечення навчально-виховного процесу, а також на дослідження рівня естетичної культури студентів. Для більш високої ефективності морально-естетичного виховання у студентів необхідно створити у вищому навчальному закладі естетично привабливий вигляд, використовувати у виховній роботі зі студентами

потенційні можливості народних традицій та обрядів, забезпечувати високу естетичну культуру викладачів і студентів, а також виховних заходів, залучаючи до їх підготовки та проведення якомога більше студентів і відомих людей зі сфери культури [7].

Висновок. Естетичне виховання відіграє важливу роль у вихованні високоосвіченої, культурної та високоморальної молоді людини й забезпечує комплексний підхід до розвитку особистості, її естетичних, творчих і моральних якостей, які виявляються в її ставленні до інших людей, до навчання, праці, самореалізації, мистецтва та повсякденного життя. Ефективно організоване морально-естетичне виховання студентів розкриває їхній творчий і духовний потенціал, дає змогу їм більш глибокого пізнати вітчизняну й світову культуру, а також уможлиблює досягнення гармонії в особистому освітньому розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутенко В. Культуротворчі ідеї в системі естетичного виховання учнівської молоді // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Вип. XXXI. – Херсон: Айлант, 2002. – С. 188 – 191.
2. Бітаєв В. А. Естетичне виховання і гуманізація особи. – К. 2003. – С. 196.
3. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах/ В.Ф. Передерій відп. Ред. – К.: Вища школа, 1976. – С.18.
4. Калінін Ю. А., Харковщенко Е. А. Релігієзнавство: Підручник. – К.: Наукова думка, 2000.
5. Кудін В.О. Мистецтво і духовний світ молоді. К.: Рад. школа, 1983 – 96 с.
6. Сухомлинський В.О. Сучасні проблеми особистісно зорієнтованого виховання: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., – К.: Науковий світ, 2000. – С. 22.
7. Терещенко Ю. Філософія освіти та науки морально-етичного виховання // Шлях освіти. – 2002. – № 3. – с.11–15.

REFERENCES

1. Butenko, V. (2002). Kulturotvorchy idey v systemi estetychnoho vykhovannia uchnivskoi molodi [Cultivating ideas in the system of aesthetic education of student youth]. *A collection of scientific works. The pedagogical sciences*. Vol.31, Kherson: Ailant, pp. 188 – 191. [in Ukrainian].
2. Bitaiyev, V. A. (2003). *Estetychne vykhovannia i humanizatsiia osoby* [Aesthetic education and humanization of a pers]. Kyiv, p.196. [in Ukrainian].
3. Perederii, V.F. (Ed.). (1976). *Estetychne*

**ГРАФІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ
ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗВО**

vykhovannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Aesthetic education in higher educational establishments]. Kyiv: Higher school, p.18. [in Ukrainian].

4. Kalinin, Yu. A. & Kharkovshchenko, E. A. (2000). *Relihiieznavstvo* [Religious studies]. Textbook. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

5. Kudin, V.O. (1983). *Mystetstvo i dukhovnyi svit molodi* [Art and the spiritual world of youth]. Kyiv: rad.shkola, 96 p. [in Ukrainian].

6. Sukhomlynskyi, V.O. (2000). Suchasni

problemy osobystisno zorientovanoho vykhovannia [Modern problems of personally oriented education]. *Materialy Vseukrainskoi nauk.- prakt. konf.* – Proceedings of All-Ukrainian Scientific Practical Conference (p.22). Kyiv: Science World [in Ukrainian].

7. Tereshchenko, Yu. (2002). *Filosofia osvity ta nauky moralno-etychnoho vykhovannia* [Philosophy of education and science of moral and ethical education]. *Education path*, no.3, pp.11–15. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.03.2018

УДК 378.011.3 – 051:44

DOI:

*Андрій Улич, здобувач кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

**ГРАФІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО
НАВЧАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ЗВО**

У статті досліджено сутність та структуру графічної компетентності як складової професійної підготовки вчителя трудового навчання. Окреслено й схарактеризовано можливі шляхи підвищення рівня графічної компетентності студентів у педагогічних закладах вищої освіти: дотримання єдиного графічного режиму; диференціація графічних завдань за ступенем складності; використання комплектів однотипних варіантів графічних завдань; впровадження сучасних методів та засобів навчання.

Ключові слова: *вчитель трудового навчання; графічна компетентність; графічне завдання; кресленик.*

Лит. 8.

*Andriy Ulych, Applicant of the Technological and Vocational Education Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

**GRAPHIC COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF LABOR EDUCATION AND WAYS
OF ITS INCREASES IN THE HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTION**

The article explores the essence and structure of graphic competence as a component of vocational training of teacher of labor education.

Competence in the broadest sense is considered as a stable ability of the individual to work, which implies the deep understanding of the essence of the performed tasks, the availability of practical experience, the ability to choose means and methods of activity, adequate to the specific circumstances of place and time; sense of responsibility for the achieved results. The graphic competence of the teacher of labor education expedient to outline due to the efficiency, constructivism of the graphic activity of the teacher on the basis of graphic literacy, which means readiness and ability to effectively use graphic knowledge and skills to solve the actual vocational and pedagogical tasks.

The content of the graphic competence of the teacher of labor education is: 1) knowledge of ways and methods of constructing the graphic images; 2) the ability to present geometric and engineering information in graphic form (sketches, drawings, diagrams, etc.), in particular using modern information tools; 3) readiness to perceive, transform, interpret and use graphic information for solving the professional-pedagogical tasks; 4) experience of professional graphic activity.

Among the possible ways to increase the level of graphic competence of students in pedagogical institutions of higher education, it is necessary to distinguish: the observance of a single graphic regime; differentiation of graphic tasks according to degree of complexity; use kits of the same type of graphics tasks; introduction of modern methods and means of training.

Keywords: *a teacher of labor education; graphic competence; graphic task; drawing.*

Постановка проблеми. Демократизація соціальних відносин змінили існуючі уявлення про суспільства, структурні перетворення світ і людину, про систему цінностей, в економіці, зародження нових актуалізували питання перебудови системи